

De Suzhou- Den Haag Connectie

Samenwerken rond dementiezorg in China

China lijkt ver van ons bed, maar de uitdagingen voor de ouderenzorg daar lijken veel op de problemen waar wij in de toekomst mee te maken zullen krijgen: dubbele vergrijzing en de vraag hoe te zorgen voor het groeiende aantal ouderen. Door de enorme schaal van de problematiek en de urgentie ervan zal de Chinese ouderenzorg moeten veranderen in een snelkookpan voor nieuwe ontwikkelingen. Dat biedt mogelijkheden voor kennisinstututen en zorginstellingen in Nederland en Vlaanderen. Om mee te denken over nieuwe recepten en om wat naar meer smaakt ook bij ons op de menukaart te zetten. De Haagse Hogeschool maakte er al een begin mee.

‘Zeeuws-Vlaanderen is net zo vergrijsd als Japan,’ zo meldde het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) onlangs. En Japan, aldus het CBS, is het meest vergrijsde land ter wereld. Dat mag zo zijn, maar in China vinden momenteel demografische ontwikkelingen plaats die nog vele malen groter zijn. China telt bijna 1,4 miljard inwoners en de bevolking vergrijsd in snel tempo. Het aantal 65-plussers bedraagt volgens schattingen van de Verenigde Naties zo’n 138 miljoen personen. Dat

is meer dan de hoeveelheid ouderen in Italië, Duitsland, Japan, Frankrijk en de Verenigde Staten bij elkaar. In 2020 zal het aantal Chinese ouderen tot 170 miljoen zijn gestegen. En tegen de tijd dat China’s bevolking naar verwachting zijn piek bereikt – in 2050 – zal één op de drie Chinezen ouder zijn dan zestig jaar. Tegelijkertijd krimpt het werkende deel van de Chinese bevolking. Anders gezegd: er komen steeds meer ouderen en steeds minder jongere mensen om voor hen te zorgen. Deze ontwikkeling kent meerdere oorzaken. Dankzij de economische groei en de toenemende welvaart is de levensverwachting in China gestegen en zal deze nog verder stijgen. Gemiddeld ligt de levensverwachting nu op 69 jaar, maar er is een groot verschil tussen het armere platteland en de rijkere stedelijke gebieden. In deze laatstgenoemde delen van China is de levensverwachting inmiddels vergelijkbaar met die in West-Europese landen. Een tweede factor zijn de lage geboortecijfers. De in 1979 ingevoerde één-kindpolitiek heeft enorme gevolgen gehad voor de bevolkingsopbouw van het land. Die gevolgen worden in China ook wel aangeduid als de ‘4 staat tot 2 staat tot 1-problematiek’: op den duur moet één kind zorgen voor twee ouders en vier grootouders. Veel kinde-

ren trekken om economische redenen echter naar de stad en uit officiële cijfers blijkt dan ook dat de helft van de volwassen Chinese kinderen ver van hun ouders woont.

Inmiddels neemt de Chinese overheid het probleem van de dubbele vergrijzing heel serieus en wordt getracht het tij te keren. Eind 2015 is besloten de éénkindpolitiek te verlaten en recentelijk benadrukte president Xi Jinping dat vraagstukken rond de vergrijzing van de bevolking hoog op de politieke agenda staan. Maar de effecten van de veranderingen in de bevolkingspolitiek zullen pas over decennia merkbaar zijn.

DEMENTIEGOLF

Het gevolg is dat China aan de vooravond staat van een dementiegolf terwijl tegelijkertijd de menskracht om die ontwikkeling het hoofd te bieden schromelijk tekortschiet. Nu al telt China naar schatting minstens 6,5 miljoen ouderen met dementie en dat aantal zal de komende decennia explosief toenemen. Sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw begint men steeds meer aandacht te geven aan ouderen met dementie en weet men steeds meer over het ziektebeeld. Vóór die tijd werd een patiënt alleen behandeld wanneer zijn psychische toestand erg slecht werd en de familie de situatie >

⤴ Leren van elkaar: Skypeconferentie tussen vertegenwoordigers van het Suzhou Social Welfare Institute (SSWI) en De Haagse Hogeschool.

niet meer aankom. In 2001 is de Chinese Alzheimer Vereniging opgericht, met het doel informatie over dementie uit te wisselen, diagnostiek en verzorging te stimuleren en voorlichting te geven over het ziektebeeld. Datzelfde jaar werd de eerste Chinese 'Landelijke Dementiedag' gehouden en sindsdien wordt deze dag elk jaar georganiseerd. De grote vraag is wie voor het snel groeiende aantal mensen met dementie en andere kwetsbare ouderen moet zorgen. Hun kinderen? Daar zijn er te weinig van en ze wonen vaak ver weg. De door de overheid georganiseerde gezondheidszorg? Door de lange traditie van zorg voor elkaar in familieverband en de plicht van kinderen om voor hun ouders te zorgen, is die daar totaal niet op berekend. Op dit moment staat de georganiseerde ouderenzorg in China nog in de kinderschoenen, met slechts 42.000 zorginstellingen op een populatie van 138 miljoen ouderen.

Negentig procent van de Chinese ouderen woont thuis en slechts drie procent van hen krijgt enige vorm van professionele

zorg. Ervaring, expertise en infrastructuur ontbreken in belangrijke mate. Bestaande verpleeghuizen zijn afhankelijk van financiering door de overheid en hebben grote problemen om de kwaliteit van zorg op een acceptabel niveau te

brenge. De overheid stimuleert de private sector, maar alleen in de grootstedelijke gebieden gebeurt er tot nu toe wat op dit gebied. En hoewel het bouwen van nieuwe verpleeghuizen noodzakelijk is, ligt hier niet de oplossing voor de langere termijn. Alleen al vanwege het feit dat er te weinig jongeren zijn om voor het snel groeiende aantal ouderen te zorgen, moet er in een andere richting worden gedacht. 'Technologie en domotica, gekoppeld aan specifieke professionele ondersteuning en begeleiding, zullen in de komende decennia Chinese ouderen in staat moeten stellen thuis te blijven wonen,' aldus verouderingsexpert *Florian Kohlbacher*, als hoogleraar verbonden aan de Xi'an Jiaotong-Liverpool University in Suzhou. En daarmee belanden we bij de Suzhou-Den Haag Connectie.

SUZHOU EN DEN HAAG

Suzhou is een grote stad van dertien miljoen inwoners in het oosten van China, gelegen op 85 km afstand van Shanghai. Al sinds 1998 wisselen de gemeente Den Haag en haar zorgorganisaties (de toenmalige Gemeentelijke Dienst Verpleging en Verzorging) kennis uit met het Suzhou Social Welfare

Institute (SSWI). Het SSWI is meer dan driehonderd jaar geleden opgericht en is daarmee het oudste instituut op het gebied van maatschappelijk welzijn in China. Het instituut heeft vier afdelingen: opvang van weeskinderen, opvang van mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking, psychiatrische zorg en ouderenzorg. Op het gebied van dementie biedt het SSWI intramurale zorg, maar geen ondersteuning van ouderen die thuis wonen.

Men gaat uit van een holistisch zorgconcept met lichamelijke, geestelijke, sociale en spirituele invalshoeken

Wel geeft men voorlichting over dementie en deelt men zijn visie en ervaring met andere organisaties. Het SSWI wil nadrukkelijk een modelinstituut zijn, ook wat opleidingen aan professionals betreft.

De Suzhou-Den Haag Connectie kreeg in juni 2015 een nieuwe impuls met een bezoek van een delegatie van De Haagse Hogeschool aan Suzhou. Dit leidde tot het tekenen van een intentieverklaring om te gaan samenwerken. Aandachtsgebieden hierbij zijn: zorg in wijk en buurt, zorg aan mensen met dementie, zorg en techniek (robotica en domotica) en vergrijzingsvraagstukken. Inmiddels heeft dit al geleid tot een Skype Conferentie tussen De Haagse Hogeschool en het SSWI en een bijdrage van het SSWI aan het congres 'Langer thuis met dementie'.

Hoe de dementiezorg van het SSWI er uitziet, kwam goed tot uitdrukking in de video die op dit congres werd vertoond. Men gaat uit van een holistisch zorgconcept met lichamelijke, geestelijke, sociale en spirituele invalshoeken. Het aanbod omvat dagelijkse verzorging en verpleging, preventie en behandeling, revalidatie en sociale activiteiten. Sinds een paar jaar stimuleert men ook meer zorg op maat en biedt men minder standaardbehandelingen aan. Ook het bevorderen van een thuisgevoel krijgt meer aandacht. 'Daarom hebben wij voor de ouderen een woonwijk gesimuleerd met daarin ziekenhuis, universiteit en activiteiten-centrum, een spreekkamer voor psychische hulp, een juridisch loket, een reminiscentiekamer, de familieclub, het theehuis, het tijdschrift huis, de winkel, de bank, de supermarkt en de tuin. Zo kunnen ze een vertrouwde leefomgeving ervaren en participeren in activiteiten,' aldus het commentaar bij de beelden.

LEREN VAN ELKAAR

De problematiek van vergrijzing is internationaal en om ouderen met dementie goede zorg te bieden, moeten er nieuwe technologieën en behandelingen worden ontwikkeld, zo weet men in Suzhou. Daarom zoekt een instituut als het SSWI nadrukkelijk samenwerking met het buitenland. 'In Nederland heeft men veel succesvolle ervaringen met het verzorgen van mensen met dementie. Deze ervaringen kunnen wij goed gebruiken. We willen graag met De Haagse Hogeschool samenwerken en samen onderzoek doen naar verbeteringen in de dementiezorg,' aldus *Sun Huizhong*, directeur van het SSWI.

Dat is mooi om te horen natuurlijk, maar is er ook sprake van wederkerigheid in deze ontkiemende relatie? Of met andere woorden: kunnen wij in Nederland ook iets van China opsteken op het gebied van dementiezorg? Dat lijkt zeker het geval. In Nederland en

De complete videoboodschap van het SSWI is te zien op de website van het lectoraat psychogeriatric, www.dehaagse-hogeschool.nl/lectoraat-pg, en op www.karakters.org. Op de laatstgenoemde website is veel informatie te vinden over de Chinese gezondheidszorg.

andere West-Europese landen zal het aantal mensen met dementie de komende decennia verdubbelen. Dat plaatst ons ook hier voor grote uitdagingen. Mensen met dementie zullen in de toekomst steeds langer thuis wonen en daarvoor zullen nieuwe effectieve vormen van ondersteuning en begeleiding moeten worden ontwikkeld. Slimme technologische systemen en technieken, waaronder domotica en geavanceerde zorgrobotica, zullen ook bij ons een steeds grotere rol gaan spelen. Doordat de vergrijzingsproblematiek in China vele malen ernstiger is dan de onze, is de urgentie om op korte termijn tot ingrijpende innovaties te komen er ook veel groter. En van die nieuwe ontwikkelingen kunnen wij dan eveneens weer profiteren. Door kennis uit te wisselen en gezamenlijk onderzoek te doen kunnen we van elkaar leren en samen naar oplossingen zoeken. ♦

TEKST FRANS HOOGEVEEN, ESTHER KROON, TAMARA TOM, ROOS KOOPMAN EN JAN BOOIJ

BEELD THINKSTOCK/SSWI / JAN BOOIJ

Frans Hoogeveen en **Esther Kroon** zijn respectievelijk als lector en docent-onderzoeker werkzaam bij het Lectoraat Psychogeriatric van De Haagse Hogeschool.

Tamara Tom en **Roos Koopman** zijn derdejaars studenten Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan De Haagse Hogeschool.

Jan Booi is eigenaar van Jan Booi Advies en sinds 1998 betrokken bij de samenwerking tussen zorgorganisaties in China, Nederland en Duitsland.